

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vita Venerabilis Yolandae Priorissae Ad Mariae Vallem in Ducatu Luciliburgensi

Wiltheim, Alexandre

Antuerpiae, 1674

Cap. VII. Margarita Luciliburgum revisit. In itinere Yolandam ducit ad Mariae Vallem. Huius origo. Yolanda furtim in Sanctimonialem attondetur, & vestitur, undè incredibiles turbae. Lucta & certamen ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-11873

CAPUT VII.

Margarita Luciliburgum revisit. In itinere Yolandam ducit ad MARIÆ Vallem. Huius origo. Yolanda furtim in sanctimonialem attondetur, & vestitur, undè incredibiles turbæ. Lucta & certamen matris cum filiâ.

Subijt haud multò post Margaritam desiderium adeundæ iterùm Comitissæ Luciliburgensis. Comitari iussa Yolanda; quæ ut pro dignitate compareret, convectus atque in sarcinam additus omnis eius ornatus atque cultus, vittæ, ferta, vestis pretiosa & elegans. Confederat iam in curru Yolanda, haud pensi habens quid domi relinqueret, nec de reditu sollicita, oblita iam tum bonorum, parentum, & patriæ. Risu etiam in vehiculo confidens atque iocis urbanè testabatur gaudium, & cogitatione tota in exile, quod concupierat monasterium, erat defixa. Foris & ad speciem, vitæ mortalium atque hilaritati se accommodabat: at mente animoque vanæ clausa lætitiæ, & nulli adeunda crimini. Iam ibant feliciter, multoque confecto itinere, haud procul monasterio MARIÆ Vallis tendebant. Ibi tum Yolanda matrem obsecrat, ut se ad cœnobium ducat ex diverticulo; nec moraturam. Cui

C

ma-

mater, deducam equidem, si nihil ibi stultè te facturam sponderis. Faxo ut monasterium inops atque rerum omnium egenum, & miserrimi loci habitum, cuius tanto ardes desiderio, contemplère. Ad hæc Yolanda intrepidè: Scito, mater, certaque sis, nihil moliri me mali. Tum mater: Id, filia, sanctè firmiterque servabis? Servabo, inquit, Yolanda. Neque enim factum quidquam à me unquam perverfi, cuiusque pœniteat. Quid multa? Fuit obtemperatum voluntati virginis. Agitur currus ad monasterium, lætante mirum in modum Yolanda.

[Locus exigit, ut de ortu cœnobij **MARIAE** Vallis hîc differam. Est infrà Luciliburgum vicus ad Alifontiam luculentus Marisch. Eum anno DCCCLIII. Erkanfrida, Nithaldi Comitissæ relicta vidua, cœnobio D. Maximini ad Treviros donavit. Habet is vicus parçciam latissimis finibus diffusam. Intrà hos fines Yscha fluvius, haud longè Orolauno exoriens, arcem veterem alluit Holfeltziam: Huic arci subiicitur vallis, medias inter silvas atque rupes depressa, permeante tacitè Yschâ. Hîc inventum in arbore faxeum D. Virginis simulacrum, cœnobio Sanctimonialium **MARIAE** Vallis initium dedit. Rem ita gestam tradunt. Theodoricus ex gente Marischia vir nobilis, Dapifer Ermesindis Comitissæ Luciliburgensis, haud procul ab ea arbore villulam in monte habebat, ubi animi causa rusticari sæpè solebat. Contigit ut in arbore, quam dixi, Simulacrum

lachrum

lachrum illud D. Virginis inveniret. Eâ re lætus, simulacrum arbori exemptum in villulam transfert, ibi cultum ei adhibiturus. Sed postri- diè, divinitùs arbori restituta imago, non appa- ruit. Theodoricus, seu furto, seu alio casu id factum ratus, iterùm imaginem villulæ infert. Sed posterâ die inventum, illam remigrâsse suam in arborem. Tertiò igitur in villam defertur. Sed & tùm quoque primam, ut antè, sedem re- petijt. His prodigijs intellexit tandem Theodo- ricus, velle D. Virginem in valle, non in monte, coli imaginem suam. Itaque ei ædiculam suscitât. Crescente ex hinc veneratione prodigiosæ ima- ginis, statuit Theodoricus cœnobium ibi virgi- num condere, consentiente in id Elisâ coniuge. Atque ut intelligeres divinitùs hanc ei datam mentem, per id ipsum tempus, quo cœpit de cœ- nobio illo virginibus suscitando consilium, pro- vidus futurorum Deus, virginem produxit, quæ id olim cœnobium sapientissimè iuxtâ ac sanctis- simè gubernaret, & à parvis initijs ad maximum splendorem eveheret, Yolandam. Hæc enim, ut principio huius libri dictum, edita est in lucem sub annum MCCXXXI. quo eodem anno Kalen- dis Martijs Theodoricus ab Henrico, ex nobili Brachianâ provinciæ nostræ gente oriundo D. Maximini Abbate, fundum suis terminis definitum emit, in quo cœnobium conderet. Dehinc exci- tæ Sanctimoniales D. Dominici, cœptumque stru- & disciplinâ institui exile cœnobium, dirigente

opus Ioanne , eiusdem ordinis Theologiæ in Trevirensi monasterio professore. Cumque subinde, ceu quodam piæ liberalitatis certamine, viri nobiles exurgenti cœnobio varia bona donassent, tandem anno MCCXXXVII. Ermesindis Comitissa Luciliburgensis cum filio Henrico , emptionem fundi ratam habuit, & iuri suo, si quod in eum fundum haberet, liberali causâ cessit, & res possessionesque hætenus cœnobio datas, atque imposteriorum dandas, tabulis publicis probavit. Accessere aliæ tabulæ Theodorici eo nomine secundi Trevirorum Archi-Episcopi, editæ anno MCCXXXVIII. quibus antè dicta omnia rata habita, & cœnobio privilegia amplissima collata.

Porro de Theodorico Dapifero eiusque coniuge Elisâ, & Ioanne Prædicatore (Theodorici fortasse filio) primis MARIAE Vallis fundatoribus, ità tabulæ mortuales Vallis S. MARIAE.

XV. Kal. Iunij. obiit Theodoricus, Fundator huius monasterij, qui dedit nobis horreum in monte cum omnibus suis appendicijs. Hæc die habebit conventus ad pirantiam XX. Solidos de horreo predicto.

Est id horreum ea villula, quò Theodoricus D. Virginis statuam ex valle transtulerat, duratque nunc eodem loco hæud procul à via, quâ est iter ex MARIAE Valle Luciliburgum proficiscen-
tibus.

X. Cal. Ianuarij obiit Elisa de Merssch, fundatrix huius loci.

XV. Cal. Iunij, obiit frater Ioannes Prædicator, Lector

Abbas Trevirensis, primus monasterij huius fundator.

Hæc origo exilis tum cœnobij, ad quod Margarita & Yolanda tendebant, ut dicere cœperam. Et erat annus MCCXLV.] Fortè ità Deus providit, ut Waltherus Meisenburgius ibi tum adesset. Sanctimoniales comperto Margaritæ adventu, uno agmine omnes processere obviam, portisque patentibus lætæ venientem exceperunt. Ingressitur Yolanda plena lætitiæ. Itum ad locum, quem *capitulum* more monastico dicunt. Peractis salutationum officiis, consedere. Hic Yolanda tacitè, atque ita, ut nec mater animadverteret, Sanctimoniales rogat, ut ducant se spectatum, quo pacto conclusæ degant. Et quamvis eæ per se satis ad petita promptæ erant, accessit tamen omnium votis ultroneum Margaritæ imperium, iubentis Yolandam ire lusum. Ne quid tamen sola inceptaret, additæ ei sunt matronæ aliquot, quæ eam observarent. At divina decreta quis inturbet? Suggestit repentiè Deus Yolandæ consilium, quo matris astum alio astu eluderet: Conversa ad matronas comites, State hic, tantisper, inquit. Et cum hoc dicto per speciem levandi alvum (nam & hoc Scriptor rerum eius tradidit) conclave quoddam patens ingreditur, moxque occludit fores, atque ita observantium custodiæ se eripit. Nec mora maius aliud ostium continuò recluditur. Hic læta porrò pergere Yolanda, donec ventum ad culinam. Ibi cum solam se cerneret, allocuta Sanctimoniales: So-

rores, inquit, iam meæ, carissimæ meæ sorores, facite, per Christum, quod vos rogo, & si rogâsse parum est, impero. Proferte actutum facram vestri ordinis vestem atque forfices. Nec moras necite. In magno lucro est vel breve momentum. Properate. Hæc illa dies est, quâ aut moriendum mihi, aut ingrediendus sacer Ordo vester. Quod factum oportet, id facio. Aderant ad manum forfices, & parata mox sacra vestis. Ipsa haud cunctanter, ultrò laxatis solutisque crinibus, Sanctimonialium more adornari se iubet. Fluebant in terram flavi & crispati delicatè capilli. Hos protinùs refecari imperat. Grave id Sanctimonialibus; nec ausa ulla adhibere manum. Raptis itaque forficibus, caput ipsa suum invadit, cœpitque non tam tondere, aut refecare, quàm truncare crines, fœdeque deturpare. Sed accurrentes mox Sanctimoniales, tondendo utcumque iuvant. Tum Yolanda variam atque multicolorem vestem, & syndones, unâ cum fascijs, & bombycino cultu, abjicit, & caput primò cœnobiticè componit; tum vestem albam induit, secuta rerum omnium, seque permittens cuicumque eventui. His peractis ad templi pronæon, quam *chorum* vocant, ceu ad asylum, confugiens, ibi antè aram in preces se prosternit. Mox fama eius rei pervadit cœnobium. Sanctimoniales ergò undique omnes advolant salutatum novam Christi sponsam. Concinitur hymnus sancto Spiritui. Atque ut lætantes alte clarè-
que

que vocem extulerant, pervenit sonus ad confidentem adhuc cum Walthero Margaritam. Querit illa ex Walthero, quid incitatus ille cantus portendat? Ipse suspicatus quod erat, obticuit. Obticuit & illa stupenti similis, & admirans quid rei esset, quod omnes Sanctimoniales se destituisent, atque ad *chorum* tam cupidè subito deproperassent: subit continuò sollicitudinem mœror, isque eò magis increfcere, quò quid rei gereretur, magis comperiebat; ex mœrore, mox vehemens ira. Ardens ergò sine more, modoque, ad *chorum* profilit; ubi cum filiam vidit, turbata animo in eam involat, crinibusqueprehendit. Cernit ecce attonsum caput. Tum verò matronalis oblita modestiæ, furibunda manus filiæ injicit, raptat, vique extrahere loco conata, vociferatur: Perge! Frustrà hæc moliris! Migrandum hinc! Mè sequere! Age! Ne nocte moras! Faciendum est! Contrà Yolanda, prolapsa ad matris pedes, manibus iunctis, Per Deum te rogo, mater, compesce tantum illum iratæ mentis impetum. Elegi hîc vitam degere. Hîc utique manendum mihi. At mater iræ immodica: Elegisti enimverò? Atqui etiamsi iurasses, è vestigio tamen abeundum hinc. Hæc inclamans detrahit, quidquid in capite Yolandæ cœnobitici cultus. Nec satis id amenti mulieri. Divellit à corpore pallium, quo amiciebatur. Luctari multoque nisu conari movere loco filiam. At illa sumptis animis, contrà reniti, neque impulsu,

neque verberibus, neque minis, quæ intentabantur, devicta. Insurgere maiori conatu mater. Filiam vi connixa in terram decutit. Ita Yolanda maternis elapsa manibus, properè ad monasterium fugâ se proripit. Aderat commodè ad ianuam præfecta penus. Hæc momentò occlusis arctè foribus, fugientem in tuto locat, percussis interim pavidèque trepidantibus Sanctimonialibus, & suprâ modum sollicitis, quò res ista vergeret.

Mater mirè indignata elapsam ita filiam, clamore omnia implet. Mox viri equestres omnes, quotquot aderant, unâ cum famulis, irâ ardentibus, incurrunt in ostium: crebris pulsibus concutiunt; sed frustrâ. Margarita ubi videt nihil effici; sublato ingenti clamore maiora evocat auxilia. Iubet ut famuli muros conscendant. Dictum factum. Præfecta penus, quæ intus observabat ad ostium, ubi videt desilientes in gramina seu horti, seu interioris aræ, famulos, metu territa pandit fores. Irrumpunt turmatim omnes, omnia percursant, perlustrant omnia, nullum angulum inexcussum relinquunt. Sed latens Yolanda secreto abdita loco, quærentium diligentiam fefellit. Cernebat quidem venaticorum more canum huc atque illuc discurrentes ephæbos, ipsa interim inobservata, nec inventa ulli. Et trepida quamvis, & ingentis plena formidinis, obfirmabat tamen contrâ adversa animum, parata ad mortem omnia pati. Hâc mente Deo Divæque

væque Virgini se atque monasterium intentâ prece commendabat. Nec cessare interim mater. Lactare manus, irâ magis atque magis inflammari. Porro Waltherus cum cerneret tam ingentem toto monasterio virorum nobilium famulorumque tumultum, malo occurrendum ratus, convocatis Sanctimonialibus cursim ad Margaritam properat. Pedibus eius supplices sese omnes advolvunt. Et quanquam ipsa eiusque senatus accedentes averfarentur, gratiam tamen veniamque flagitant. Sed nec gratiæ datur ullus, nec veniæ locus. Imperat Margarita effringi quidquid usquam clausum. Et verò famuli dominæ imperia iam ut plurimum anteverterant, summâ vi magnoque impetu patefactis omnibus. Iterant Sanctimoniales supplicia, pacemque etiam atque etiam rogant. Quibus Margarita irâ exæstuans: *Cassas funditis in ventum preces. Non ut cæteræ matrum filiæ, talis mea; hanc quisquam mihi eripiat? Ite velociter. Adducite natam meam. Quid miseræ agerent? Unicum earum solatium, unicumque auxilium erat Waltherus. Is propius accedens: Domina, inquit, si mihi per te fas pauca loqui, certamini huic finem dabo. Fac, te obsecro, quod suadeo. Da filiæ tuæ fidem, ut liceat coram te tutò consistere. Conversus deinde ad Sanctimoniales: Et vobis auctor sum, ut Yolandam sub datâ fide producat. Edicat illa porro liberè, quid statutum habeat? Quod si hinc volet discedere, eat bonis avibus. At si hîc cum*

Sanctimonialibus permanere mavelit, gratum id tibi, quæso, sit, Domina. Ad hæc Margarita vociferari: placere omninò conditionem: obtemperaturam se Waltheri consilio. Ergò Sanctimoniales brevi deliberatione habitâ, conditionem à Walthero latam & ipsæ accipiunt, etsi admodum invitæ. Ita sub labili fide producitur Yolanda.

Ipsa, simul atque in matris conspectum venit, supplices iunctasque tendens manus, antè eius pedes in genua provolvitur, & Da veniam, inquit, per Deum te rogo, bona mater, da veniam. Pellat nunc iram maternus semper tuus in me animus. Quod cum Deo cœpi, hoc sine ut exequar. Volo antè omnia cum his permanere Sanctimonialibus. Sit hoc, sit, obsecro, gratum tibi, tenera mater mea. Sed teneritudinem omnem matris animo expulerat mixtus iræ vehemens dolor, & super hæc exosa filiæ oratio. Pro teneritudine furor, pectus exasperatum irrumpit. Rubere & ardere oculi, tremere labia, cor subsilire, perire funditus mulierum illa lenitas. Crines filiæ, ut antè dictum, malè attonfos vi corripit, manique arcè circumvolvitur. Yolanda ne contrà quidem hiscere. At mater ex rabie, virili pœnè concepto robore, omnibus connixa viribus filiam cœnobio extrahere conatur. Contrà validè illa resistere, adeò ut corpus eius tenerum flecti curvari que haud absque gravi miseræ cruciata cerneret. Is impetus erat trahentis Margaritæ! Quin & luctæ intermiscibat validos ictus. Cuncta

cta

Etā forti pacatoque animo tolerabat Yolanda, memor cruciatuum Christi eiusque Sponsæ D. Catharinæ. His armata exemplis, pugnabat ferendo patiendoque, cum mater interim non cessaret, iam propellere, iam percutere. Nec erat qui certamini interponere se auderet. Stabant hinc Prædicatores ubertim flentes, indè Sanctimoniales dejectæ animis, magnis questibus Deum appellantes, multo lacrymarum imbre fluentibus præ dolore oculis. Hic Waltherus, quando muliebri luctæ se inferre, viro haud decorum censebat, ad Sanctimonials conversus; Quid ita consternatæ statis? Non cernitis sororem vestram hisce angustijs vestræ opis egere? Quin vel agmine facto accurritis, miseramque iuvatis? Animos ea adhortatio dedit virginibus. Ergo earum nonnullæ, quibus plus virium, provolant, matremque à filiâ separantes, hanc certamini eripiunt. Sed cum Margarita crines filiæ semel prehensos arctissimè stringeret, nec dimitteret, remansit ei nobile scilicet spoliū, cincinnus crinium radicitus evulsus. Ita liberatæ utcunque Yolandæ, sed etiamnum prostratæ in genua, adest repentè ephœborum unus, obsecuturus voluntati Dominæ, & prehensam validè, ad portam, quâ patebat exitus, trahere conatur. Yolanda, nec eo temporis articulo immemor industriæ, sinit suo se pondere in terram labi, rata esse mulierem, quæ traheret. At ubi animadvertit ephœbum esse, plena animis. Tu mihi manum iniicis? Id audes

audes tu, mortalium nequissime? Hæc constanter, & gravi vocis sono increpans, contractâ in pugnum manu, valido ictu oculum adolescentis ferit. Is flens atque eiulans in fugam se conijcit. Hoc facinore Yolanda, velut comparatâ sibi roboris fortitudinisque famâ, facilè equidem deinceps violentas à se manus abstinuit. Ergo hoc certamine victrix monasterium ingreditur, comitante una Sanctimonialium pro custodiâ. Ibi secreto abdita loco, Deo se precibus commendat, parvi pendens quidquid eius causâ toleraverat.

At mater egressâ in aream, quod re non poterat efficere, verbis ferocibus iactat, acerba quævis & omnem efferati animi sensum linguâ in miseras Sanctimoniales profundens. Reddendam sibi filiam, etsi contrâ decertet, quidquid est usquam virorum atque mulierum. Darent eam protinùs in conspectum sibi. Velle se eam cerne-
re. Id nî fiat, cœnobium se funditùs exusturam. Ergò rogatur, ut placeat ad cancellos accedere. Dandam ibi copiam alloquendæ filix; quæ mox eo quoque adducitur. Tum ei mater, per indignationem honorificè compellans, Eia, Domina mea, elige duorum alterum; aut mecum hinc proficiscere, aut quam mox flammis tradam te, Monasteriumque hoc tuum. Edic citò, utrùm mavelis. Yolanda ex securitate loci paulo iam audacior, Per meam fidem, inquit haud placet iniqua duabus partibus optio. Utrique renuncio. Nam ut hinc discedam, id me vivâ non fiet; ut
cœno:

cœnobium hoc conflagret; id ægrè, profecto, conspexero. Quin potiùs, charissima mea mater, irasci desine, nec meâ causâ exitium minare hisce Virginibus. Nam quod ad me attinet, decretum mihi hîc persistere, quidquid eveniat.

Adstabat Margaritæ Sacellanus, homo liberi oris. Is ausus etiam miseræ Yolandæ illudere; matris exemplo Dominam invidiosè nuncupans, Junior es, inquit, nec annis matura satis, ut absque matre hunc saltum desultes. Cui intrepidè Yolanda. Domine Sacellane, ea est ætas mea, ut probè intelligam esse voluntatis meæ me competentem. De reliquo, tu contice. Tui consilij haud mihi opus. Ad hæc irata mater: Ut garrere civiliter nosti? Nam ætas tua eo te sapientiæ necdum provexerat, ut talia dicta tuopte ingenio proferres. Contrà Yolanda: Scito mater, nihil me hîc didicisse, nisi quod bonum rectumque. Quod si animos spirat mea oratio, id à Deo mihi datum; cui etiam hâc de causâ æternùm hic me mancipare volo. Edico iterùm, ne nescias: Hîc volo vivere atque mori. Augeri hinc mirum in modum matris intemperię. Sed quid ageret? Intus erat tuto loco Yolanda, clathris ingentibus ferreis, duplici contextu saxo firmissimè hærentibus, conclusa. Itaque deiecta de spe adipiscendæ filiæ, indignans, Cessa, inquit, garrere. Satis hoc tandem verborum est. Exurge confestim, atque hinc à conspectu meo te proripe. Sed vide sis ut cras manè itineri te compares. Ab-

*Age! Hæc in huius eundem
disciplina loq!*

eundum tibi mecum, nec vis ulla mihi te eripiet.
Hæc fremens discedit. At Yolanda cum Sancti-
monialibus in interiora domus se recipit.

CAPUT VIII.

*Margarita conatur incendere cœnobium.
Tendit Luciliburgum. Yolanda rite in
Sanctimonialem convestitur, & aspero
victu pascitur læta.*

Sic seiunctis matri & filiæ, diversus erat animi
habitus. Yolanda, iræ oblita maternæ, alijs
iam maioribusque succedentibus curis, in eo to-
tam mentem animumque defixerat, quo pacto in
cœnobio permaneret. Contrà mater omnia ver-
sare animo, quomodo eam inde deduceret. Tu-
multuatur, bacchatur, minas identidem horribi-
les iacit, ceu amens. At familiares veriti, ne
mulier sui impotens exitiale aliquid auderet, me-
moresque denunciati monasterio, nî Yolanda
redderetur, incendij, omnem ubique ignem per
focos iniectâ aquâ extinguunt. Interea nox in-
gruit, & matronis decubitoris adfertur candela.
Hanc continuo Margarita raptam stramini im-
mittit, conceptasque parieti flammam injicit. Sed
è vestigio accurrentes matronæ ubique elisere
flammam. Non exemptus tamen iræ ardor Mar-
garitæ, quo per totam noctem agitata efferbuit.

Manè